

тов вузов по специальности «Лингвистика и межкультурная коммуникация». М.: Логос, 2006. С. 209.

6. Пассов Є.І. Комунікативний метод навчання іншомовному мовленню. К., 2001. 212 с.

7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / кол. авторів Г.С. Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І. Зуенок, В.О. Іваніщева та ін. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.

8. Солодовникова Ю.Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы: автореф. дис. ... на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Курск, 2009. 28 с.

УДК 378:316.454.52

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Дуброва А.С., аспірант

Рівненський державний гуманітарний університет

Статтю присвячено проблемі формування готовності майбутніх фахівців до міжкультурного спілкування. Звертається увага на пошук шляхів підвищення якості освіти. Обґрунтовано доцільність використання інноваційних технологій, зокрема комп'ютера та Інтернету, а також різноманітних методів і прийомів під час навчального процесу. Визначено мету вивчення іноземної мови професійного спілкування та зміст іншомовної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Ключові слова: формування готовності, вивчення іноземної мови, інноваційні технології, міжкультурне спілкування, методи навчання.

Статья посвящена проблеме формирования готовности будущих специалистов к межкультурному общению. Обращается внимание на поиск путей повышения качества образования. Обоснована целесообразность использования инновационных технологий, в частности компьютера и Интернета, а также различных методов и приемов во время учебного процесса. Определены цели изучения иностранного языка профессионального общения и содержание иноязычной подготовки будущих специалистов неязыковых специальностей высших учебных заведений.

Ключевые слова: формирование готовности, изучение иностранного языка, инновационные технологии, межкультурное общение, методы обучения.

Dubrova A.S. PROBLEM OF FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS' READINESS TO INTERCULTURAL COMMUNICATION

The article is devoted to the problem of forming the readiness of future specialists for intercultural communication. Attention is drawn to finding ways of improvement the quality of education. The expediency of the use of innovative technologies, in particular the use of computers and the Internet, is substantiated; various methods and techniques during the educational process. The purpose of studying the foreign language of professional communication and content of foreign language training of future specialists of non-language specialties of higher educational establishments is determined.

Key words: formation of readiness, foreign language learning, innovative technologies, intercultural communication, teaching methods.

Постановка проблеми. Українському суспільству потрібні сучасно освічені дійові люди, спроможні самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, бути динамічними, мобільними, конструктивними спеціалістами. Такі вимоги посилюють увагу до проблеми підготовки фахівця, компетентного у сфері своєї професійної діяльності, здатного до продуктивної праці за фахом на рівні світових стандартів, постійного самовдосконалення й саморозвитку. Вихід країни на світовий ринок, розширення співробітництва, а також політич-

ний вплив на вимоги до випускників вищих закладів освіти на сьогодні сприяли тому, що обов'язковою характеристикою сучасного фахівця стало знання іноземної мови.

Успішна діяльність підприємства на міжнародному ринку, кар'єрне зростання та можливість отримання освіти за кордоном залежать, зокрема, також від рівня комунікативної компетенції спеціаліста, дозволяючи використовувати іноземну мову як у навчальній, так і в професійній діяльності.

Необхідність володіння іноземною мовою спеціалістом будь-якого напрямку підготов-

ки не викликає жодних сумнівів. Іноземна мова є об'єктивною суспільною цінністю, тому включення її в програму вищої освіти – соціальне замовлення суспільства. Іноземна мова, як і рідна, не існує ізольовано в суспільстві та не може жити власним життям. Вона тісно пов'язана з усіма сферами життєдіяльності суспільства (економікою, політикою, мистецтвом, освітою тощо), відображаючи менталітет, культуру країни, яку представляє [1]. Актуальною проблемою сьогодні є висвітлення у вітчизняній науці питання готовності до міжкультурного спілкування майбутніх фахівців у сфері професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом навчання іноземної мови приділяється значна увага. Проблемою методики викладання іноземної мови займалися багато вітчизняних і зарубіжних науковців, такі як Т. Балихіна, М. Бородуліна, І. Ігнатова, С. Ніколаєва, Т. Самосенкова, А. Chamot, А. Johns та багато інших. Вони запропонували різні методи й прийоми активізації розумової діяльності учнів.

Проблему професійного спілкування в міжкультурному середовищі висвітлювали такі вчені: Г. Андрєєва, О. Волобуєва, К. Олександренко, М. Canale, R. Wiseman та інші.

Педагогічні аспекти іншомовної діяльності особистості в нових умовах освітнього процесу розглядали О. Бігіч, Л. Морська, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський.

Проблему формування готовності до міжкультурного спілкування порушували такі вчені, як Л. Гапоненко, Є. Злоцька, Н. Логутіна.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, низка питань потребують більшої деталізації.

Постановка завдання. Отже, мета статті полягає у визначенні актуальності формування готовності майбутніх фахівців нефілологічного профілю до міжкультурного спілкування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес спілкування включає в себе мовлення, слухання, інтерпретацію, читання, розуміння вербальних і невербальних висловлювань та повідомлень, а також є невід'ємною частиною процесу навчання. Глибоке взаємопроникнення спілкування й культури реалізується через факт передачі культури від покоління до покоління; під час такої передачі зміст культури збільшується та збагачується. Передача культури від батьків до дитини відбувається через спілкування, під час якого підтримується оригінальна культура та створюється нова,

збагачена [2; 10]. У результаті політичних та економічних змін на світовому просторі, здобуття Україною незалежності, виходу нашої країни на світову арену, зближення її зі світовою спільнотою змінилось також ставлення до іноземної мови як навчальної дисципліни. Основною метою її вивчення на нефілологічних факультетах стає навчання іноземної мови як реального способу спілкування між фахівцями різних країн. Розвиток усіх мовленнєвих навичок набуває професійного характеру [3].

Професійна діяльність і спілкування є глибоко пов'язаними процесами. Спілкування не лише допомагає організувати діяльність, а й сприяє виникненню нових зв'язків і відносин між людьми [4].

На сьогодні встановлюються міжнародні ділові зв'язки, тому формування навичок професійного спілкування в міжкультурному середовищі фахівців різних спеціальностей стає надзвичайно актуальним. Сучасні вимоги щодо вільного руху фахівців через національні кордони й культурні бар'єри вимагають знання іноземної мови, спільної для спілкування з міжнародними партнерами, та готовності працювати під впливом інших культур щоразу в іншому робочому оточенні [5].

Формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування є багатогранною педагогічною проблемою навчання майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей. Відсутність ґрунтовно розробленої технології в галузі формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, недостатнє розроблення й адаптація змісту підручників, посібників, навчально-методичних розробок, навчальних програм визначають цю проблему як одну з найбільш актуальних.

Взявши до уваги сучасний стан іншомовної підготовки на немовних факультетах, можна зробити висновок про те, що викладачі іноземних мов стикаються з низкою проблем навчання професійно спрямованої іноземної мови. Низька комунікативна спрямованість занять із професійної іноземної мови зумовлена насиченістю навчального процесу формальними мовними вправами, що зводить до мінімуму кількість комунікативних вправ, виконуючі які, студенти навчаються виражати певний зміст фахової ситуації в процесі іншомовного спілкування. Низький рівень інтенсивності навчання іноземної мови за професійним спрямуванням спричинений недостатньою кількістю часу на активне тренування та практику використання мови [6].

У практичному значенні вивчення іноземної мови передбачає комунікативність

і здатність до спонтанного спілкування, у тому числі професійного. Для того щоб створити мовленнєву ситуацію, необхідно сформулювати відповідні умови. Цей вид роботи можливий тільки на етапі закріплення матеріалу. Під час вивчення текстів із побутової та краєзнавчої тематики можливості використання мовленнєвих ситуацій дуже великі. Можна також створювати численні мовленнєві ситуації з тематики студентського життя, оскільки всі ці теми знайомі студентам. Інша справа – майбутня професія [7].

Традиційно іноземну мову вивчають на немовних факультетах на першому та другому курсах. А оскільки спеціальні дисципліни вивчаються на старших курсах, то стверджувати професійну обізнаність студентів неможливо. Як зауважує Н. Коник, бажано було б викладати іноземну мову для професійного спілкування на третьому й четвертому курсах, тому що студенти старших курсів уже готові до сприйняття професійно орієнтованих текстів і мовленнєвих ситуацій. Викладач пропонує студентам різноманітні завдання, щоб спонукати їх використовувати накопичений лексичний та граматичний матеріал. Оскільки іноземна мова є засобом обміну інформацією, то тематичні тексти, діалоги, телепередачі з актуальних питань, кінофільми (як навчальні, так і художні й документальні), інформація, що міститься в мережі Інтернет, повинні містити та містити інформацію, за допомогою якої реалізується комплексна мета навчання іноземної мови на цьому етапі вивчення.

Останнім часом у процесі науково-технічного процесу значною мірою зростає роль інформаційних технологій у навчальному процесі, зокрема, комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов. Виконання комп'ютерних вправ є запорукою досягнення належного рівня сформованості вмінь і навичок. Застосування комп'ютерів на заняттях виявляє резерви навчального процесу та особистості студента; збільшує дидактичні можливості викладача, сприяє підвищенню професійного рівня майбутнього фахівця; забезпечує сприймання інформації через зоровий і слуховий канали; дає змогу здійснювати навчання та контроль засвоєння матеріалу в різних режимах самостійного пошуку й на різних рівнях складності. Використання комп'ютера є доцільним у процесі навчання мовного та мовленнєвого матеріалу іноземної мови, а також проведення тестування щодо перевірки рівня сформованості навичок і вмінь щодо видів діяльності іноземною мовою.

Під час розроблення тематичних планів і планів окремих занять, підбору навчального ілюстративного матеріалу викладач повинен враховувати характер потреб своїх студентів, знати наявний рівень цих потреб та їх можливий розвиток. Зміст навчального матеріалу має бути цілком доступним для тих, хто навчається, і спиратись на їх рівень знань та їхній життєвий досвід, проте водночас матеріал повинен бути досить важким і складним. Якщо зміст навчального матеріалу не вимагає від студентів роботи щодо його осмислення й засвоєння, то такий навчальний матеріал не буде задовольняти їх потреби в постійному розвитку пам'яті, мислення, уяви, не розвиватиме яскраві емоції (позитивні й негативні), не буде задовольняти потреби в емоційному насиченні та не сприятиме виникненню й розвитку нових потреб.

Отже, зміст кожного заняття, кожної теми має бути глибоко мотивованим, проте не за допомогою формування тимчасової зацікавленості або посилення на практичну значимість у майбутньому житті, а переважно тим, що цей навчальний матеріал є актуальним, інформативним, особистісно значущим для тих, хто навчається, і спрямований на вирішення комунікативних завдань, тому що оволодіння вмінням спілкуватись – це перша й природна потреба тих, хто вивчає іноземну мову. Тільки в цьому випадку в студентів буде формуватись перспектива на подальше вивчення, буде створено основу для формування змістових мотивів навчальної діяльності.

На заняттях з іноземної мови доречно використовувати різні методи та прийоми. Серед ефективних виділяють комунікативний метод, за допомогою якого можна досягти значного покращення знань і вмінь студентів нефілологічного профілю. Навчальний процес необхідно планувати максимально наближено до реальної комунікативної ситуації. Наприклад, Н. Волкова пропонує такі якісні методи навчання іноземної мови: заохочення студентів до роботи на заняттях за допомогою їхніх емоцій і почуттів; створення комфортної й цікавої ситуації, яка має на меті активізувати діяльність студента (студент – головна фігура в процесі навчання); стимулювання розвитку мовних здібностей студентів; використання різних форм роботи на занятті (індивідуальної, групової, колективної) [8, с. 320].

До основних методів навчання іноземної мови належить інтерактивний. Інтерактивне навчання – це таке навчання, яке базується на діалогічному мовленні, у ході якого здійснюється взаємодія викладача та студента, при цьому вони – рівноправні та

не відчувається домінування одного учасника над іншим. У таких умовах студенти швидше стають незалежними, не бояться спілкуватися з іншими співрозмовниками, починають критично мислити, приймати самостійні рішення. Метою інтерактивного навчання є створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність, інтелектуальну досконалість. Поряд із навичками вільного спілкування іноземною мовою на побутову тематику фахівцям нефілологічного спрямування потрібні також уміння й навички професійно спрямованого перекладу в певній галузі науки чи техніки. У такому випадку на допомогу приходять ведення бесіди на професійні теми з носіями мови. Реалізувати цей проект можна завдяки доступним програмам Skype, Viber, WhatsApp тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що метою вивчення іноземної мови професійного спілкування у вищому закладі освіти на нефілологічних факультетах є підготовка студентів до ефективної комунікації в їх професійному середовищі. На сучасному етапі під час навчання іноземних мов інноваційна освітня діяльність повинна бути пріоритетною. Це складний процес, що потребує вмілого конструктивного управління. Використання інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дає змогу вирішувати проблеми розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи.

Отже, зміст іншомовної підготовки майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей можна розглядати як систему знань, умінь і навичок, яка дає змогу майбутньому спеціалісту ефективно працювати в майбутній професії. Зокрема, цю систему утворюють пошук та опрацювання

професійно важливої інформації в роботі з довідковою літературою, періодичними виданнями, процес обміну інформацією в обговоренні проблем професійного характеру на конференціях, семінарах, консилиумах, наукове співробітництво, повсякденне спілкування.

Проте наведені види методів навчання іноземної мови не можуть досягнути всі існуючі форми й методи роботи із студентами. Тому подальшого дослідження потребує пошук механізмів підвищення ефективності навчання в процесі вивчення іноземної мови на немовних факультетах закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воробьева А. Значение изучения иностранного языка в эпоху глобализации. URL: <http://www.ibl.ru/konf/041208/81.html>.
2. Berry J. Immigration, Acculturation, and Adaption. *Applied Psychology*. 1997. № 46(1). P. 5–34.
3. Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов: учеб. пособие / П. Образцов, О. Иванова; под ред. П. Образцова. Орел: ОГУ, 2005. 114 с.
4. Андреева Г. Психология социального познания. М.: Аспект-пресс, 2004. 288 с.
5. Пілішек С. Міжкультурне спілкування як складова професійного спілкування іноземною мовою у міжкультурному середовищі. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2979.
6. Можаровська О. Формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2016. 221 с.
7. Коник Н., Чеканович В., Бокшань Г. Робота над лексичним матеріалом при формуванні комунікативної компетенції на заняттях іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі. Міжнародний форум «Мовна освіта: шлях до євроінтеграції»: тези доповідей (17–18 березня 2005 р.) / за ред. С. Ніколаєвої, К. Онищенко. К.: Ленвіт, 2005. С. 95–96.
8. Волкова Н. Педагогіка: навч. посібник. К.: Академвидав, 2007. 616 с.